

ÅRSMELDING FOR
BIRDLIFE NORGE
I 2022

Organisasjon og sekretariat

BirdLife Norges sekretariat har i 2022 bestått av: Kjetil Aadne Solbakken (generalsekretær), Ingar Jostein Øien (fagsjef), Martin Eggen (naturvernrådsgiver), Frode Falkenberg (rådsgiver), Sine Hagestad (førstekonsulent, deltid fra september), Morten Helberg (rådsgiver), Mari Dønnum Klaussen (førstekonsulent, deltid fra september), Magne Myklebust (informasjonskonsulent), Faris Omerovic (rådsgiver), Morten Ree (organisasjonskonsulent), Jan Erik Røer (seniorrådsgiver, deltid), Paul Shimmings (førstekonsulent), Andreas Winnem (rådsgiver) og Tomas Aarvak (rådsgiver). Dette utgjorde 10 årsverk. I tillegg kommer en del kortere engasjementer.

BirdLife Norge har fylkesavdelinger i alle fylker og 55 lokallag. Den gjeldende strategien for perioden 2019–2024 ble vedtatt på årsmøtet i 2019. Ett oppdatert prinsippprogram ble vedtatt i 2022. Dette angir overordnede retningslinjer for hele organisasjonen innenfor flere temaer. BirdLife Norge er medlem i BirdLife International, som er verdens største partnerskap av grasrotbaserte naturvernorganisasjoner. Foreningen har også medlemskap i Sabima samt Forum for Natur og Friluftsliv.

Sentralstyret

Etter årsmøtet i 2022 har Anne Sørensen vært styreleder og Trond Øigarden nestleder. Merete Wiken Dees, Dag Gjerstad, Reidar Hindrum, Lars Petter Røyset Marthinsen og Thorbjørn Aakre har vært styremedlemmer. Styret hadde fem møter og behandlet 34 saker i løpet av året.

Medlemsutvikling

BirdLife Norge hadde totalt 13 168 medlemmer i 2022, noe som er en økning på 469 medlemmer (4 %) fra 2021. 60 % er menn og 40 % er kvinner.

Tidsskrifter

BirdLife Norge gir ut fire tidsskrifter. Hovedtidsskriftet *Vår Fuglefauna* kom regelmessig ut med kvartalsvise numre, og i dette bladet settes det fokus på foreningens naturvernarbeid, populærvitenskapelige artikler om fugler samt arbeidet i de ulike ledd av organisasjonen. Bladet har de siste årene vært gjennom en fornyelse med tanke på innhold, og inneholder en del nye spalter. Bladet hadde 5858 abonnenter mot slutten av

2022. *Fuglevennen* kom ut med to numre i 2022. Dette bladet er innfallsporten til fugleinteressen, og er å betrakte som vårt rekrutteringstidsskrift. Her legges det vekt på fugleføring, fuglekasser og hverdagslige opplevelser med fugler i nærmiljøet som passer for folk flest. Bladet hadde 4916 lesere mot slutten av året. Fagtidsskriftet *Ornis Norvegica* er utelukkende nettbasert, og publiserte i løpet av året tre artikler på til sammen 26 sider. Årboken *Fugleåret* er en omfattende oppsummering av interessante, kvalitetssikrede fugleobservasjoner fra det aktuelle året. Fugleåret 2021 ble utgitt i desember 2022. Årboken hadde ved årets utløp 1537 lesere. BirdLife Norges fylkesavdelinger utgir til sammen 14 lokaltidsskrifter. Av disse hadde 13 utgivelser på papir eller nett i 2022.

Internett og sosiale medier

I 2022 ble det publisert totalt 201 nyhets saker på birdlife.no, derav 90 som ble vist på forsiden. Fordeling av nyhets saker på fylkeslagsidene var som følger: Longyearbyen (1), Troms (2), Nordland (31), Trøndelag (6), Møre og Romsdal (2), Sogn og Fjordane (1), Hordaland (11), Rogaland (1), Vest-Agder (1), Aust-Agder (16), Telemark (3), Vestfold (7), Buskerud (13), Oslo og Akershus (4), Østfold (18), Hedmark (2) og Oppland (5).

Bruken av birdlife.no var tilfredsstillende i 2022, dog med en svak nedgang i forhold til 2021. 585 000 sideoppslag ble gjort. Tilsvarende tall for fuglevennen.no var 1 200 000 sideoppslag, som var en liten økning i forhold til 2021. Hagefugltellingen i slutten av januar medførte naturlig nok stor aktivitet på siden, der søndag 31. januar skiller seg ut med hele 140 000 sideoppslag. Det kom inn rapporter fra hele 13 482 hager under tellingen i månedsskiftet januar/februar 2022.

Sosiale medier er effektive formidlingskanaler for informasjon fra BirdLife Norge. Per 31. desember 2022 hadde vi 45 500 følgere på Facebook (www.facebook.com/fuglevern), som er et tilfang på 1 250 tilhengere i løpet av 2022. På Twitter (www.twitter.com/fuglevern) var det 3 005 følgere 31. desember 2022, hvilket er en økning på 75 følgere i løpet av året. Vi var også aktive på Instagram (www.instagram.com/fuglevern/). 14 920 personer følger BirdLife Norge på Instagram. Det er 1 685 flere følgere enn på samme tid i 2021. Vårt nyhetsbrev (www.birdlife.no/nyheter/varsling/)

gikk ut til 6 365 personer per 31.12.2022, hvilket er 615 personer flere enn året før.

Økonomi

Det ikke-reviderte årsregnskapet til BirdLife Norge viser et overskudd på kr 348 719 (tabell 1). Totalomsetningen for året ble kr 24 388 907. Fordelingen er kr 13 232 555 på organisasjonsdrift og kr 11 156 352 på prosjektvirksomheten. Driftsstøtten fra Miljødirektoratet utgjorde kr 2 291 000. BirdLife Norge har for tiden god likviditet, og egenkapitalen er ved årsskiftet kr 13 762 209. Foreningen hadde ved utgangen av 2022 en bankbeholdning på kr 27 547 851. Av dette er kr 12 128 197 bundne midler knyttet til prosjektvirksomheten.

BirdLife Norges egenkapital er i sin helhet plassert i et disposisjonsfond. Årsoppgjørdisposisjonene legges frem for årsmøtet i 2023 for godkjenning.

Fond

BirdLife Norge har diverse fond som bestyres av et fondsstyre, som er utnevnt av sentralstyret. For 2022 har fondsstyret bestått av Svein Karlsen (leder), Jostein Sandvik, Torborg Berge, Torgeir Nygård og Peter Sjolte Ranke (sekretær). Svein Karlsen og Jostein Sandvik gikk ut av fondsstyret ved årets slutt. Hvert fond har egne statutter, hvor den generelle regelen er at maksimalt 80 % av årets rente skal fordeles til prioriterte søknader. Unntaket er Stiftelsen Oddmund Aune og Erling Bjørgums minnefond hvor det er godkjent en endring i statuttene som gjør at hele fondets kapital er frigjort. BirdLife Norge sine fondsregnskap inngår ikke i årsregnskapet for foreningen. Status for fondene per 31.12.2022 er følgende:

Norsk Fuglevernfond: Formål å fremme ornitologisk forskning innen fuglevern ved utdeling av årlige stipender. Innestående kr 658 211.

Snøuglefondet: Underlagt Norsk Fuglevernfonds statutter, i tillegg til egen avtale om disponering. Gjelder prosjekter på norskhekkende dagrovfugler og ugler og i særdeleshet snøugle. Innestående kr 1 484 691.

Stiftelsen Oddmund Aune og Erling Bjørgums minnefond: Formål å fremme ornitologisk forskning med spesiell vekt på trekkfugler. Kr. 191 172 ble utbetalt til søknader innenfor formålet i 2022. Det planlegges å jobbe videre med å avvikle stiftelsen. Innestående kr 8 941.

Svein Haftorns fond: Fondets formål er, i Svein Haftorns ånd, å øke barn og ungdommers interesse for norsk fuglefauna. Innestående kr 401 357.

Jon Suuls Legat: Dette er et fond som har til formål å støtte ideell virksomhet innen norsk natur- og kulturvernarbeid rettet mot sjøfugl, i særdeleshet ærfugl. Det vil ikke bli foretatt utbetalinger fra fondet før beholdningen er minimum kr 100 000. Innestående kr 89 673.

Totalt innestående på BirdLife Norge sine fond er per 31.12.2022 kr 2 607 593. Det ble delt ut kr 196 800 til prioriterte fondssøknader i 2022.

Prosjektvirksomheten

Prosjektvirksomheten i BirdLife Norge har vært betydelig også i 2022. Aktiviteten er både knyttet til oppdrag fra forvaltningsmyndighetene og egne prosjekter, og ikke minst en kombinasjon av disse kategoriene, hvor BirdLife Norge initierer prosjekter som vi søker støtte til gjennomføringen av hos forvaltningsmyndighetene. Flere større prosjekter er i stor grad basert på frivillig innsats fra foreningens medlemmer. Noen prosjekter inngår i nasjonal bestandsovervåking av fuglefaunaen, enten som en generell overvåking av fuglefaunaen, eller som spesifikk overvåking av enkeltarters hekke-/overvintringsbestander eller trekkregistreringer.

Tabell 1.
Årsoppgjørdisposisjoner
for regnskapsåret 2022

Fond / Årstall	Status per 1.1.2022	Disposisjoner 2022	Status per 31.12.2022
Disposisjonsfond	13 413 490	348 719	13 762 209

De fleste av disse prosjektene er langsiktige, slik at bestandsutviklingen kan følges over tid. Dette gjelder blant annet datainnsamling i Norsk hekkefuglovervåking, som overvåker hekkebestanden i standardiserte geografiske ruter for en rekke norske fuglearter. Prosjektet har siden 2012 omfattet ruter i alle landets fylker. Ved BirdLife Norges fuglestasjoner på Lista og Jomfruland følges bestandsutviklingen for en rekke fuglearter under vår- og høsttrekket ved tellinger samt ved standardisert fangst og ringmerking, som også inngår som en del av miljømyndighetenes terrestriske miljøovervåking. Resultatene fra BirdLife Norges overvåking ved fuglestasjonene publiseres årlig i BirdLife Norges rapportserie. *Hagefugltellingen* er en årlig landsdekkende telling av hagefugler, og ble som vanlig gjennomført den siste helga i januar med stor deltakelse. I tillegg utfører BirdLife Norge *Overvåking av fugler i jordbrukets kulturlandskap (3Q)* i samarbeid med Norsk institutt for Bioøkonomi (NIBIO). BirdLife Norge deltar i den regionale overvåkingen av sjøfugl både i hekketiden og om vinteren som en del av *det nasjonale overvåkingsprogrammet for sjøfugler (SEAPOP)*. BirdLife Norge har utarbeidet interaktive fakta-ark for alle sjøfugler som skal inngå i Miljødirektoratets nasjonale handlingsplan for sjøfugler som er under utarbeidelse. Av de artsspesifikke prosjektene gjennomfører vi nasjonal overvåking på to av de globalt truede artene vi har i Norge, *dverggås* og *stellerand*, samt *havørn* som er en ansvarsart for Norge og åkerrikse som er på den norske rødlista som kritisk truet. Fra og med 2016 startet vi et overvåkingsprosjekt på svarthalespove, som i likhet med dverggås er en «prioritert art» i Norge med egen forskrift. I likhet med dverggås har åkerrikse en egen nasjonal handlingsplan. For *stellerand*, og særlig for dverggås, er prosjektene omfattende og innsatsen favner utenfor landets grenser. Blant annet har begge disse prosjektene stor aktivitet innenfor rammen av *Miljøsam arbeidet mellom Norge og Russland*. Fra februar 2022 er BirdLife Norges aktiviteter på russisk side innstilt. Fra 2011 pågikk et EU-prosjekt med bevaring av dverggås langs den europeiske trekkruta (LIFE+). Prosjektet ble avsluttet i 2018, og i 2020 ble en søknad om et nytt LIFE+ prosjekt innvilget og dette prosjektet kom i gang i 2022. Her spiller BirdLife Norge en viktig rolle. BirdLife Norge og HOS (BirdLife-partner i Hellas) har en bilateral samarbeidsavtale for bevaring av dverggåsa i de viktigste overvintringsområdene for

den fennoskandiske bestanden i Hellas. I perioden 2016-2021 deltok BirdLife Norges dverggåsprosjekt også i det internasjonale forsknings- og forvaltningsprogrammet SUSTAIN, hvor både Klima- og miljødepartementet samt Miljødirektoratet også deltok. I 2022 har dette samarbeidet fortsatt, blant annet med publisering av prosjektets data i internasjonale fagtidsskrifter. I 2022 har vi overvåket horndykker i Innlandet. Dette er en rødlisteart som det er viktig å følge bestandsutviklingen til. I 2018 startet vi et overvåkingsprosjekt på rødlistearten dobbeltbekkasin i Hardangervidda-området. Dette arbeidet fortsatte i perioden 2019–2022.

Etter at BirdLife Norges femårige nasjonale kartlegging av *hubro* ble avsluttet i 2012, ble dette prosjektet avløst av et løpende overvåkingsprosjekt for arten i utvalgte områder i Norge hvor BirdLife Norge er sentral. I 2013 ble dette utvidet til å omfatte fire overvåkingsområder. Arbeidet har også inkludert kartlegging av habitatbruk vha. satellitt-telemetri og GPS-teknologi. Fra 2015 har vi i tillegg foretatt genetiske undersøkelser av både unger og voksne på samtlige registrerte reir i overvåkingsområdene. Dette gjøres i samarbeid med NINA. Et omfattende arbeid med å kartlegge dietten hos *hubro* i Midt-Norge ble innlemmet i BirdLife Norges prosjektportefølje i 2013. Dette er videreført i perioden 2014–2022, og i løpet av 2016–2018 ble deler av resultatene publisert, mens det i 2019–2021 har blitt arbeidet med sluttpublisering av hele materialet. I 2016 startet vi opp et arbeid med C14-datering av byttedyr på *hubroens* hekkeplasser som fortsatt pågår. Videre overvåker vi *taigasædgås* og *tundrasædgås*. *Sædgås* ble splittet i to arter i Norge i 2020. Dette arbeidet har fokus både på kartlegging av hekkeområder, studier av trekk og overvintringsforhold vha. satellittsendere og halsringmerking, samt genetiske/morfologiske analyser. *Taigasædgås* er i tilbakegang på global basis, og det er nå en internasjonal handlingsplan under utarbeidelse, hvor BirdLife Norges prosjekt har vært en sentral bidragsyter. Fra og med 2015 arbeider BirdLife Norge også aktivt med kartlegging og overvåking av bestander av gjess som utgjør forvaltningsmessige utfordringer både på regionalt og nasjonalt nivå på grunn av beiteskadeproblematikk. Dette gjelder *hvitkinngås*, *kortnebbgås* og *grågås*.

BirdLife Norge har også regionale overvåkingsprosjekter på blant annet dobbeltbekkasin, brushane, vandrevalk, jaktvalk, hønehauk, hettemåke, fiskemåke, gråmåke og ærfugl. Sammen med NINA og Agder naturmuseum, har BirdLife Norge et prosjekt som omfatter kartlegging av hekkeøkologi, bestandsforhold, vandringsmønster og habitatvalg hos snøugle. Det har blitt påsatt satellittsendere på 22 snøugler, og disse gir viktig informasjon om artens vandringer. BirdLife Norge er involvert i et genetikkestudium på snøugle i samarbeid med NINA, og dette har siden 2014 gitt interessante resultater. Prosjektet omfatter også samarbeid og direkte innsats i Russland (som del av Miljøsam arbeidet mellom Norge og Russland) og Canada ettersom prosjektet søker å avdekke bestandsforhold og vandringer i en global sammenheng. Prosjektet har initiert og leder den internasjonale arbeidsgruppen for snøugle (*International Snowy Owl Working Group – ISOWG*), og i 2017 førte arbeidsgruppens arbeid til at snøuglas status på IUCNs rødliste ble oppgradert. I 2020 var det norske snøugleprosjektet arrangør av det femte ISOWG-møtet som ble lagt til Pasvik i Finnmark. Prosjektets arbeid har blant annet ført til at snøugle ble en prioritert art i *Conservation of Arctic Flora and Fauna (CAFF)* sitt initiativ AMBI (*Arctic Migratory Birds Initiative*), som skal sikre bedre bevaring av fuglearter som hekker i Arktis. Andre arter som er sentrale i dette initiativet er dverggås og lappspove. BirdLife Norges prosjektarbeid på alle disse tre artene gjør at BirdLife Norges fagavdeling har en spesiell rådgivende rolle for CAFF i AMBI-sammenheng. Vi kartlegger også trekkrutene og bevegelser hos fiskeørn, fjellvåk, lappugle, boltit og lappspove vha. miniatyr satellittsendere og lysfølsomme dataloggere. Fra 2022 ble et tilsvarende prosjekt startet opp med søkelys på steinvender, temmincksnipe og svømmesnipe. Fra 2014 startet vi opp med kartlegging og overvåking av kongeørn som inngår i Miljødirektoratet sitt «Rovdata-prosjekt». I tillegg har BirdLife Norge gjennomført feltregistreringer av kongeørn i Rødsjø beitedistrikt i forbindelse med kartlegging av kongeørnskader på bufe på oppdrag fra Statens naturoppsyn. BirdLife Norges fagavdeling har publisert flere notater om kongeørnskader på bufe og rein i Norge, samt laget kunnskapsstatus for kongeørn som er et viktig grunnlagsdokument for Miljødirektoratets forvaltning av arten i Norge.

I 2015 fullførte BirdLife Norge første del av arbeidet med å *revidere statusen for norske IBA-områder*. Dette er et todelt prosjekt, hvor første del går ut på å oppdatere status for alle terrestriske og eksisterende IBA-er, mens identifisering av marine IBA-er vil komme i et oppfølgingsprosjekt. En full gjennomgang og oppdatering av de terrestriske og eksisterende IBA-er i Norge ble publisert i 2015. I løpet av 2018 har BirdLife Norge fått på plass et omfattende nettverk av IBA-voktere for hvert enkelt IBA, og dette nettverket har ansvar for oppdatering av områdets status og rapportere hvis IBA-et er truet av inngrep. Dette er BirdLife Internationals verdensomspennende system for kunnskapsinnsamling og verdsetting av de viktige fugleområdene globalt, som er en standard som benyttes av naturforvaltningsmyndigheter verden over. I samarbeid med SABIMA startet BirdLife Norge i 2022 et omfattende prosjekt med søkelys på IBA-områder med støtte fra Sparebankstiftelsen. Gjennom informasjons og læringsmaterie ll på nett, turer, kurs og aktiviteter i felt, skal barn og unge få en nærmere relasjon til verdifull natur og økt kunnskap om norske fuglearter og hvordan bidra til naturmangfold for fremtiden.

I 2020 avsluttet BirdLife Norges fagavdeling et større arbeid med innsamling, kvalitetssikring og systematisering av hekkedata for alle norske hekkedugler som sammen med data fra alle andre europeiske land ble publisert i det andre store europeiske hekkeatlas for fugler (EBBA2) i slutten av 2020. I 2022 har fagavdelingen vært involvert i utarbeidelse av vitenskapelige publikasjoner med bruk av norsk materiale i dette atlas-prosjektet. BirdLife Norges fagavdeling hadde også ansvaret for gjennomføring av en landsdekkende kartlegging av Årets fugl rødstilk i 2022. Arbeidet er sammenstilt og publisert i *Vår Fuglefauna* i 2022. I 2020 startet vi opp en overvåking av storspove i fire representative utvalgte regioner i Norge som en oppfølging av at arten var Årets fugl i 2019, og dette arbeidet fortsatte i 2022.

Fra 2020 har BirdLife Norge driftet et trilateralt prosjekt med nettfangst og ringmerking av spurvefugler i Pasvik naturreservat i Finnmark (med tilsvarende aktivitet på russisk side i Pasvik Zapovednik). Arbeidet er en del av det grensenære samarbeidet i norsk-russisk miljøsam arbeidet som drives/støttes av Klima- og Miljødepartementet og Utenriksdepartementet. Arbeidet har spesielt

søkelys på vierspurv som er CR «kritisk trua» på nasjonal rødliste. I 2021 startet BirdLife Norge en spesifikk overvåking av lappspurv i Finnmark, som er et kjerneområde for arten. Lappspurven fikk status som sterkt truet (EN) på norsk rødliste i 2021.

I 2022 har BirdLife Norge gjennomført fysisk konstruksjon/tilrettelegging av hekkeplasser for *krykkje* som er «sterkt trua» (EN) på rødlista og for andre mindre måker og terner som er trua, blant annet *makrellterne*. I samarbeid med Norsk institutt for naturforskning startet vi også i 2022 et prosjekt hvor skoleelever får lære om terner og andre sjøfugler, og bli med å restaurere sjøfuglenes leveområder. Ved å rydde forlatte holmer for vegetasjon, slik at de igjen egner seg som hekkeplasser, sette opp hekkedasser og overvåkingskamera lærer elevene om dyrelivet på holmer i deres eget nærområde. Ved å følge fuglene gjennom hekkesyklusen får de også et innblikk i fuglenes liv.

I løpet av 2017–2022 har BirdLife Norge gjennomført omfattende registreringer og skjøtselstiltak i verneområder i Midt-Norge, og vi har kartlagt generell fuglefauna i en rekke områder i ulike fylker ifm. arealplansaker eller som grunnlag for verneforslag. I 2020 produserte BirdLife Norges fagavdeling fire rapporter i BirdLife Norges rapportserie og 43 BirdLife Norge-notater. Rapportene i rapportserien er tilgjengelig på BirdLife Norges nettsider. BirdLife Norges fagavdeling produserer også årlig både populærvitenskapelige og vitenskapelige artikler fra prosjektarbeidet. I 2021 ble seks vitenskapelige artikler publisert med medvirkning fra BirdLife Norges fagavdeling. Også gjennom BirdLife Norges fylkesavdelinger og lokallag er det et stort mangfold av lokale og regionale prosjekter rettet mot arter og/eller lokaliteter. Resultatene fra disse publiseres gjerne i våre fylkesvise tidsskrifter, BirdLife Norges medlemstidsskrift *Vår Fuglefauna* eller i BirdLife Norges fagtidsskrift *Ornis Norvegica*.

Lista Fuglestasjon

Lista Fuglestasjon gjennomførte i 2022 sin 33. sesong med overvåking av fugletrekket ved Lista Fyr. Overvåking foregikk som vanlig fra 15. mars–10. juni og 15. juli–15. november med standardisert nettfangst og trekkteillinger. Arbeidet

er gjennomført med støtte fra Agder Fylkeskommune, Statsforvalteren i Agder, Miljødirektoratet og Natur og Fritid AS.

Aïda López har vært ansatt som stasjonsleder og Rubén Piculo som hovedringmerker. Ni frivillige fra Norge, Tyskland, Frankrike og Spania fikk opplæring og bidro i arbeidet, noen av dem i lange perioder.

Lista og Jomfruland fuglestasjoner publiserte i desember 2022 en rapport på oppdrag fra Miljødirektoratet som viser store ulikheter i forhold til når de forskjellige artene trekker om høsten. I rapporten ble totalt 75 arter analysert ut fra fuglestasjonenes 32-årige tidsserie (1990–2021). Resultatene viser en markant forskjell mellom arter som trekker tidlig og sent om høsten.

En årsrapport fra resultater fra arbeidet 1990–2022 ble også publisert i desember 2022. Fangsttallene for 2022 havnet samlet sett under gjennomsnittet for Lista Fuglestasjon. Vår- og høstfangsten på Lista var henholdsvis 21,3 % og 21,9 % lavere enn gjennomsnittet.

Denne rapporten presenterer også en indeks over vårankomst for 30 utvalgte trekkfuglarter fanget opp i overvåkingen ved fuglestasjonene Lista og på Jomfruland i perioden 1990–2022. Den samlede fenologiindeksen viser at disse ankom 3,3 dager tidligere i 2022 enn i 1990. For året 2022 var ankomsten 0,9 dager tidligere enn forventet i forhold til utviklingen i denne indeks. Mildt vær i mars ga svært tidlig ankomst for noen arter i slutten av mars, mens trekket i april og mai hadde varierende og små utslag fra forventet ankomst for de resterende artene.

Fuglestasjonen gjennomførte Lista Fuglefestival med Bird Race, foredrag, grilling og quiz helgen 3.-4. september. Festivalen er et samarbeid mellom BirdLife Norge, Lista Fuglestasjon og Besøkssenter våtmark Lista. Lista Fuglestasjon arrangerte et ringmerkingskurs i 2022, og har vært ansvarlig for ringmerkningen i Slevdalsvann på høsten. 13 grupper har blitt guidet av Lista Fuglestasjon ved Besøkssenter Våtmark Lista i 2022. Stasjonen er involvert i et radiotelemetri-prosjekt for spurvefugler i Norge, i samarbeid med andre fuglestasjoner.

Naturvernarbeid

Vårt utgangspunkt for innspill og høringer til ulike forvaltningsledd er nasjonale og internasjonale miljømål og forpliktelser. Fylkesavdelingene våre er medlem i de fylkesvise Forum for natur og friluftsliv, og gir innspill til naturvernsaker der. BirdLife Norge har også en naturvernrådsgiver som jobber med naturvernarbeid, kommunikasjon og utadrettet virksomhet. BirdLife Norge har hatt et tett samarbeid med mange andre organisasjoner i 2022. Fugler er viktige indikatorarter og berører mange saksfelt.

I mange saker jobber vi tett med andre og bidrar der med ornitologisk kompetanse og andre faglige innspill. Under trekkes det særlig frem saker av nasjonal betydning og omfang.

Før fuglene kommer sammen med Hold Norge Rent

Også i 2022 satt vi i arbeidsgruppen til «Før fuglene kommer», et prosjekt ledet av Hold Norge Rent. Før fuglene kommer er opprettet for å minimere skadene strandrydding i hekketiden gjør på fugler, samt sikre rydding av marint avfall i viktige fugleområder. Også friluftsråd, Statens naturoppsyn mfl. deltar.

BirdLife Norge har bidratt med presentasjoner om problemstillinger til flere av ryddeaktørene i Norge, og slik økt kompetanse og bevissthet om fugler og sårbare naturverdier i dette arbeidet.

I 2022 henvendte vi oss til flere nasjonale aktører for å diskutere utfordringer knyttet til rydding i hekketiden. Som et resultat av dette har vi hatt flere møter med aktørene for å utveksle informasjon og samarbeide om retningslinjer og veileder om problemstillingen.

Oppfølging av faglig arbeid for truede arter i jordbrukslandskapet

BirdLife Norges rapport Tiltak for bakkehekkende fugler i jordbrukslandskapet har lagt grunnlag for dialog med Bondelaget om forbedrende tiltak for de fallende bestandene tilknyttet jordbruk, bl.a. produksjon av felles podkast og veileder. I 2022 har vi spredt veilederen digitalt og fysisk til kommuner, interesserte jordbrukere og andre som vil ha nytten av det.

Statsforvalteren i Vestland og BirdLife Norge avd. Hordaland inviterte 17. mars bønder og vipeinteresserte til seminar om vipa i jordbrukslandskapet på Herdla museum. Seminaret satte søkelys på den kritisk truede vipa og hadde navnet «Kan vipa reddes?».

Vi har også jobbet mot konkrete lokaliteter for å beskytte eller forbedre dem. En flommark/dam ved Vassbånn ved Borrevannet i Vestfold er av stor betydning for mange fugler, deriblant vipe. Arten er nå kritisk truet. I et brev til Horten kommune og Statsforvalteren i Vestfold og Telemark understreker BirdLife Norge betydningen av å sikre biotopen for framtida, og at forvaltningen bidrar til dette gjennom tilstrekkelige midler.

Forvaltningen av rovfugler og kongeørn

BirdLife Norge er fast medlem av Kontaktutvalget for rovviltforvaltningen. BirdLife Norge har også utnevnt Alv Ottar Folkestad som kongeørneksperter. Vi gav et omfattende innspill til rullering av forvaltningsplan for rovvilt, forvaltningsregion i 2022.

Våren 2022 sendte vi brev og notater om de bakenforliggende tapene av beitedyr sesongen 2020–2021. Brev gikk både til Miljødirektoratet våren 2022 og Statsforvalteren i Nordland. Vi har også bedt Riksrevisjonen se på påfallende og åpenbare ulikheter i mønster for hvordan søknader om erstatning for tap av beitedyr til kongeørn blir vurdert i de ulike fylkene og i forhold til de krav som er satt i Erstatningsforskriftens paragrafer §§ 4, 6, 7 og 8. Vi ønsker en vurdering av hvor vidt gitte erstatninger er i samsvar med forskrift og intensjonene bak forskriften, og henvendelsen tar utgangspunkt i et egenprodusert notat.

Vern av våtmark

BirdLife Norge har engasjert seg tungt i enkelte saker der nasjonalt viktige våtmarker står på spill, også områder beskyttet under Ramsarkonvensjonen. I flere saker er det eldre reguleringsplaner som åpner for muligheten til å bygge dem ned. Hellemyra i Farsund, Syltøran i Surnadal, Inner-myrvågen, Øksnes, Ørin i Verdalen, Hotran i Levanger og Drevjaleira i Vefsn er alle eksempler på dette. Arbeidet inkluderer engasjement i offentlige prosesser og høringer, mediearbeid og direkte kontakt med bedrifter involvert.

I Finnmark tok en sak en positiv vending: Planer om mudring i Tanamunningen er «lagt på is», og Miljødirektoratet har informert Ramsarkonvensjonen om at BirdLife Norges klage kan legges bort.

Ved Hotran, Levanger skal resterende området vernes etter utbygging, og Miljødirektoratet har laget en intensjonsavtale om oppkjøp. BirdLife Norge har fulgt hele prosessen tett, både det kommunale arbeidet og verneintensjonen. Forslaget om vern hadde neppe sett dagens lys uten vårt engasjement.

19. desember 2022 fattet Miljødirektoratet vedtak i klagesaken om framføring av ny E6-bru gjennom Lågendeltaet naturreservat. Klager fra ulike aktører ble tatt til følge. Statsforvalterens vedtak om dispensasjon som tillot inngrepet, ble tilsidesatt. Men fuglene og reservatet går likevel en usikker fremtid i møte - fuglene er slettes ikke reddet. BirdLife avd. Oppland har fulgt fuglelivet i reservatet tett gjennom tiår, og vil være en viktig kunnskapsleverandør og samarbeidspartner for forvaltningsapparatet også i videre prosess.

Henvendelser om vern

BirdLife Norge har bedt KLD om vern av Hellemyra, Lista i Agder og Ørin Nord i Trøndelag i egne brev til klima- og miljøvernministeren.

Nytt forslag til PEFC Skogstandard

Hvordan norsk skogbruk skal gjennomføres, bestemmes i stor grad av bransjen selv, gjennom en selvsertifisering kalt PEFC Skogstandard. BirdLife Norge hadde dialog med arbeidsgruppen under prosessen, og svarte også på høringen til det endelige utkastet.

REPowerEU: høring sommeren 2022

OED hadde sommeren 2022 ute en høring om temaer som i stor grad kan påvirke norsk natur- og miljøpolitikk. Høringen dreier seg om endringer i tre EU-direktiver: fornybardirektivet, energieffektiviseringsdirektivet og bygningsenergidirektivet. Energiplanen har fellesbetegnelsen REPowerEU. BirdLife Norge hadde en rekke innspill til høringene, først og fremst hadde vi innspill til fornybardirektivet.

Havvind

Vi har også hatt kontakt og møter med flere utbyggere (f.eks. Aker Offshore Vind), konsultentselskap (f.eks. Multiconsult) og utviklere av teknologi om faktisk og mulig påvirkning havvind kan ha på fugl. Høsten 2022 deltok vi på et seminar med innlegg arrangert av Offshore Norge. Vår opplevelse er at det hersker stor usikkerhet og kunnskapsmangel i alle ledd hva havvind angår, og at våre fagkunnskaper er meget ettertraktet på dette feltet.

Høring av forslag til kvalifiseringsystem og støtteordninger for utbygging Utsira Nord og Nordsjøen sør. BirdLife Norge svarte på høringen.

Hadsel kommune vurderer vindkraftutbygging ved Hadselsand, vest for Hadseløya og nord for Hadselsanden, i noen av Norges mest fuglerike områder, omkranset av verneområder. BirdLife Norge har engasjert seg mot planene.

Zephyr Vind AB ser for seg å beslaglegge 201 kvadratkilometer av nordre Skagerrak med over 60 turbiner som er 340 meter høye, ev. flere turbiner av mindre størrelse. Dette kystnære havvind-anlegget vil ligge bare få mil utenfor kysten av Vestfold og Østfold, og i trekkleia til store mengder fugler. Vi har svart på Miljødirektoratets høring, og ellers engasjert oss mot utbyggingsplanene som ligger på svensk side av grensen.

Norges vassdrag- og energidirektorat (NVE) har gitt konsesjon til et såkalt testanlegg for vindkraft til havs, bare sju kilometer fra land. Turbinene som er planlagt brukt skal være opptil 300 meter høye og ligger i en særdeles viktig trekkroute for fugler. BirdLife Norge har engasjert seg mot dette prosjektet, og i skrivende stund har Statsforvalteren i Rogaland klaget på planene.

Regjeringen lanserte onsdag 11. mai et nytt mål om å tildele 30 GW havvind innen 2040. Arbeiderpartiet og Senterpartiet har invitert partiene på Stortinget til et bredt forlik i havvindpolitikken. Bakgrunnen for dette er at energimeldingen og regjeringens egen tilleggs melding, som til sammen legger hovedpremissene for norsk energipolitikk, skal behandles av Stortinget 9. juni. Sammen med

andre miljøorganisasjoner sendte BirdLife Norge innspill til behandlingen, og Stortinget vedtok flere merknader som vil legge føringer på utbyggingen fremover.

Landbasert vindkraft

BirdLife Norge svarte på søknader om utsatt frist for idriftsettelse av Bremangerlandet vindkraftverk, som ligger midt i trekkleia til store mengder fugler. NVE gav ikke utsatt igangsettelsesfrist til anlegget, og det blir trolig aldri bygget.

Sammen med andre miljøvernorganisasjoner bad vi også NVE om en oppdatering rundt kunnskapsgrunnlaget for vindkraft i og med at konsesjonsbehandlingen av landbasert vindkraft ble tatt opp igjen i 2022.

Oppdrett i Vega verdensarvområde

BirdLife Norge har gjennom flere henvendelser til UNESCOs sekretariat uttrykt bekymring for planene om oppdrett i Vega verdensarvområde i Nordland, og også vært bidragsyter i ulike regionale og lokale høringer og formelle prosesser. Det internasjonale selskapet Instead Heritage har gjennomført en tilleggsutredning til Kystplan Helgeland for Vega kommune. Bakgrunnen for dette er innsigelsene fra Riksantikvaren og Statsforvalteren i Nordland mot å legge oppdrettslokaliteter inn i verdensområdet, og manglende kunnskap om konsekvensene for verdensarvområdets «enestående universelle verdier». Tilleggsutredningen konkluderer med at oppdrett ikke er forenlig med verdiene knyttet til verdensarven, selv med avbøtende tiltak.

Nye grep for å beskytte naturen på Svalbard

Miljødirektoratet har hatt ute høring på forslag til endringer i Svalbardmiljøloven og forskrifter til loven som innebærer nye regler om ferdsel i naturen og for sjøbasert turisme. BirdLife Svalbard svarte på denne høringen. Miljødirektoratet foreslår mange kloke og omfattende forslag til endringer av Svalbardmiljøloven, særlig knyttet til ferdsel og turistvirksomhet, men det ble også foreslått forbedringer til forslaget.

Korallrev og typisk høgmyr som utvalgte naturtyper

BirdLife Norge svarte på denne høringen, og leverte argumentasjon som styrker regjeringens forslag både konkret og med styrket faglig argumentasjon.

Åpent brev til statsminister Jonas Gahr Støre: Stå opp for vassdragsvernet!

I januar ville opposisjonen på Stortinget vite om statsminister Støre ville åpne for utbygginger i vernede vassdrag. Støre avviste ikke denne muligheten dersom det var nødvendig for å sikre nærliggende areal mot flom o.l. I et felles opprop bad 11 miljø- og friluftslivsorganisasjoner statsministeren legge debatten om utbygging av vernede vassdrag død. Å oppheve vern av natur så snart det oppstår en krevende situasjon, er en farlig vei. Vern må bety vern. Vi jobbet også inn mot andre partier på Stortinget, og vedtak på Stortinget i 2022 har ikke endret på gjeldende praksis og lovverk rundt vernede vassdrag.

Planlagt kraftlinje truer dverggåsa i Finnmark

Statnett søker om å få bygge en 131 kilometer lang ny 420 kV kraftledning mellom Skaidi og Lebesby. Eventuelle luftspenn i samtlige av de skisserte linjene mellom Lakselv og Igeldas er uforenlig med å ivareta hensynet til dverggåsa, og de vil være i strid med Miljødirektoratets handlingsplan for arten. BirdLife Norge har spilt dette tydelig inn i høringsprosesser, og også direkte til klima- og miljøminister Espen Barth Eide da han høsten 2022 besøkte Valdakmyra i Porsanger.

Oljefeltet Wisting i Barentshavet

I et felles utspill gikk Greenpeace, Natur og Ungdom, BirdLife Norge, Naturvernforbundet, NSR - Norgga Sámiid Riikkasearvi og WWF ut mot planene om etablering av Wisting, og vi svarte også på høringen om både konsekvensutredningen, og senere også tilleggsutredninger. Equinor besluttet sent på året 2022 å ikke foreta investeringsbeslutning om utbygging.

Høring om Tildeling i forhåndsdefinerte områder (TFO)

Petroleumsnæringen er stadig på jakt etter nye områder, og staten deler ut letekonsesjoner i såkalt Nye forslag om slike områder. Det viser at man ønsker å øke aktiviteten stadig lengre mot nord og øst, inn i særlig produktive havområder med store mengder sjøfugler. BirdLife Norge mener utvidelsen av TFO for petroleumsnæringen mot nord og øst er uforsvarlig, og leverte i 2022 solid argumentasjon om hvorfor.

Fyrverkeri og forstyrrelser på fugler

Menneskelig aktivitet i hekketiden kan påvirke fuglenes hekkesuksess. Viktige fagleområder må derfor skjermes for skadelig aktivitet. BirdLife Vestfold observerte endringer i hekkeforekomstene ved Vealøs naturreservat i Horten etter konserter og fyrverkeri i nærheten sommeren 2022. Flere sjøfugler med stor nasjonal forvaltningsinteresse gav opp hekkingen etter fyrverkeriet. Rapport over hendelsen er sendt til Statsforvalteren i Vestfold og Telemark for oppfølging før sesongen 2023. Vårt «fuglekamera» (videoovervåking) i Ilene naturreservat filmet også betydelig negative følger for fuglene i Ramsarområdet utenfor Tønsberg 17. mai. Nå har kommunestyret vedtatt at det ikke skal skytes opp raketter 17. mai 2023.

Glass – fuglenes dødelige fiende

Millioner av fugler kolliderer med glassoverflater årlig, også i Norge. Men bruken av glass minker ikke. Tvert imot: Utstrakt bruk av glassverandaer, leegger og busskur i glass vitner om lav bevissthet rundt problematikken rundt fuglekollisjoner både hos befolkningen generelt samt arkitekter og utbyggere spesielt. Vi har hatt møter og samarbeid både med produsenter av produkter som skal hindre kollisjoner og med Forsvarsbygg og Statens vegvesen om bruk av dem. Vi har også drevet utstrakt informasjonsarbeid om glass og fugledød.

Utsetting av fugler fra oppdrett (fasan og raphøne)

I lang tid har det blitt satt ut fasaner og raphøns fra oppdrett i norsk natur, og vi har påklaget mange av de offentlige tillatelsene. Etter at utsettingene ble klaget inn for Sivilombudsmannen av BirdLife Norge og NOAH, er det slått fast at dyrevelferd skal vurderes før de nødvendige offentlige tillatelsene blir gitt. Etter at Klima- og miljødepartementet (KLD) høsten 2022 ikke tillot hold og oppdrett, tror vi utsettingspraksisen endelig er slutt. En slik konklusjon støtter også Vitenskapskomiteen for mat og miljø (VKM), som i en ny rapport skriver at både naturmangfold og dyrevelferd lider av utsettingene. BirdLife Norge svarte på høringsen om utkast til bestilling VKM om risiko for uheldige følger for naturmangfold og dyrevelferd våren 2022, og har ellers bidratt med innspill på møter.

Alvorlig miljøkriminalitet mot hettemåke (kritisk truet, CR) og andre fugler

I 2022 mai forsvant 1200 egg fra hettemåkekolonien på Geitholmen i Oslofjorden. Politiet ga den siktede 30 000 kroner i bot. I august 2022 sendte BirdLife Norge brev til både Statsadvokaten i Oslo og Økokrim. Her rettet vi skarp kritikk mot etterforskningen og straffeutmålingen. Deler av etterforskningen har vært mangelfull, og straffereaksjonen reflekterer ikke omfanget i saken. Etter vår vurdering kan manglende etterforskning og oppfølging av tips ha ført til at bare en liten del av det kriminelle forholdet er avdekket og oppklart. Boten ble også anket av Miljødirektoratet og SNO, men siktede får ikke økt straff. Statsadvokaten i Oslo innrømmer imidlertid at etterforskningen har vært svak og at straffereaksjonen skulle vært strengere. BirdLife Norge har vært en samarbeidspartner i arbeidet med å forhindre ny kriminalitet tilknyttet kolonien.

Vi har også anmeldt ulovlig fjerning av reir til fiskemåke (sårbar, VU), ulovlig dreping av hønehawk (VU) og ulovlige tiltak mot krykkje (sterkt truet, EN). Vi har også drevet utstrakt informasjonsarbeid rundt hekketiden til måker, og krykkjer spesielt.

Skadefelling – klager

Vi har klaget på skadefelling av storskarv (nær truet, NT) i Nordland og fiskemåke (VU) i Vestfold og Telemark, samt flere spetter i gamle Oppland fylke.

Marint vern

I et brev fra High Seas Alliance, undertegnet av BirdLife International i samarbeid med BirdLife Norge, til Norges statsminister Jonas Gahr Støre, fiskeri- og havminister Bjørnar Skjæran samt klima- og miljøminister Espen Barth Eide, ba vi i 2022 om å øke ambisjonene på marint vern. Norge må stå opp for økosystemene i havet, ikke være en miljøsinke som vil ha svekket vern.

Miljødirektoratet inviterte høsten 2022 til møte om marint vern utenfor 12 nautiske mil og SVO-faggrunnet, og BirdLife Norge deltok med innlegg.

BirdLife Trøndelag ut mot torskeoppdrett i Trondheimsfjorden

Trondheimsfjorden er en svært næringsrik fjord som på mange måter utgjør et eget økosystem, og fuglelivet er derfor også rikt. Fjorden er samtidig utsatt for et stort press fra naturinngrep og menneskelig påvirkning. Siste tilskudd til listen over trusler er flere oppdrettsanlegg. Vi har engasjert oss mot etablering ved flere lokaliteter viktige for fugler og øvrig naturmangfold.

Revisjon viltlov

BirdLife Norge deltok på innspillsmøte med LMD og KLD i Oslo 1. desember, og leverte også skriftlig innspill med våre synspunkter i etterkant.

Ny handlingsplan hubro og arbeid for enkeltlokaliteter

En ny handlingsplan for hubro kom høsten 2022. BirdLife Norge leverte faggrunnlaget for handlingsplanen. Vi merket oss også at en planlagt utbygging i Ellingsundet på Frøya i Trøndelag ble stanset av regjeringen, etter at blant annet lokale ressurspersoner, BirdLife Norge og Statsforvalteren i Trøndelag engasjerte seg mot planene.

Globalt viktige områder for fugler og naturmangfold IBA

Ivaretagelsen av norske IBAer (Important Bird and Biodiversity Areas) står sentralt i BirdLife Norges strategi. Sentralt i dette arbeidet er et nettverk av IBA-voktere over hele landet, som registrerer, overvåker, rapporterer og driver informasjonsarbeid (bl.a. skilting) knyttet til disse globalt viktige områdene for fugler og naturmangfold. IBA-arbeidet representerer et unikt konsept fordi det ikke finnes noen tilsvarende samlet oppfølging av naturtilstanden i de mest verdifulle norske naturområdene for fugl. Sammen med Sabima, og med støtte fra Sparebankstiftelsen DNB, har BirdLife Norge startet på et toårig prosjekt der informasjon fra IBA skal digitaliseres og gjøres tilgjengelig på en egen hjemmeside. Barn og unge er målgruppen for hjemmesiden. Vi skal også legge til rette for informasjonsarbeid og aktive opplevelser i områdene, samt styrke IBAenes stilling i forvaltningen. Prosjektet er kalt Opplev fuglenes paradisi.

Rapportsystemet for fugler

BirdLife Norge administrerer innholdet av fugleobservasjoner i artsobservasjoner.no, og har ansvar for brukerstøtte til generelle og administrative brukere. Administrasjonen som BirdLife Norge gjennom en avtale med Artsdatabanken skal gjennomføre, innebærer validering av truede arter som omfattes av de norske rødlistene av 2021. Truede arter som ble spesielt nøye fulgt opp i Artsobservasjoner i 2022 var bl.a. svarthalespove, storspove, dverggrås, åkerrikse, vipe, en rekke rovfugler, hubro og snøugle. I tillegg var det et spesielt fokus på «Årets fugl 2022», som var rødstilk. BirdLife Norge validerer observasjoner fortløpende gjennom året, og i løpet av 2022 ble mer enn 63 000 observasjoner fra rapportåret blitt ferdig validert. Av disse var 48 000 observasjoner av rødlistede arter (fra kategori NT til CR). Totalt ble nærmere 130 000 funn validert i 2022.

I perioden fra 1. januar 2022 til 31. desember 2022 ble det rapportert 1 876 000 fugleobservasjoner til Artsobservasjoner. Majoriteten av materialet ble rapportert av fuglekikkere på frivillig basis. BirdLife Norge står nå bak mer enn 23,5 millioner fugleregistreringer i Artsobservasjoner, noe som utgjør 81 % av alle registreringer i databasen. Miljøforvaltningen har best tilgang til disse dataene gjennom innsynsløsningen Artskart, men det finnes også andre applikasjoner som benyttes. Materialet samlet inn gjennom BirdLife Norge står nå for ca. 55 % av innholdet i Artskart. BirdLife Norge er dermed, med god margin, den største leverandøren av artsdata som er tilgjengelig for miljøforvaltningen og resten av samfunnet.

Komiteer og utvalg

De fleste lokale rapport- og sjeldenhetskomiteer (LRSK) benytter artsobservasjoner.no/fugler til både validering av funn og som kilde og rapportgenerator til sine årsrapporter. NSKF bruker rapportsystemet til behandling av saker, mens NFKF lager sine årsrapporter ved hjelp av verktøyene tilgjengelige for dem. Nærmere 100 personer fra landets 21 rapportområder (LRSK) og NSKF har vært involvert i å kvalitetssikre materiale i Rapportsystemet for fugler.

Denne delen av vår virksomhet blir i all hovedsak gjennomført på idealistisk grunnlag av foreningens medlemmer. Det er et svært omfattende materiale som på denne måten stilles til disposisjon for de ulike ledd av naturforvaltningen her i landet (som for eksempel vilt- og naturtypekartlegging), noe som er med på å sette BirdLife Norge i en særstilling blant norske naturvernorganisasjoner.

Norsk Sjeldenhetskomité for Fugl (NSKF) har i 2022 bestått av Tor Audun Olsen (sekretær), Andreas Gullberg (kom inn i løpet av året), Thorstein Holtskog, Sindre Molværsmyr, Klaus Maløya Torland, Bjørn Olav Tveit (gikk ut i løpet av året) og Andreas Winnem. NSKFs årsrapport for 2021 ble publisert i «Fugleåret 2021» i 2022.

Norsk Faunakomité for Fugl (NFKF) har i løpet av året arbeidet med utarbeidelse av rapporten «Fugler i Norge 2021». Denne ble publisert i «Fugleåret 2021».

Norsk navnekomité for fugl (NNKF) har i 2022 bestått av Helge Kvam (sekretær), Odd Bruce Hansen, Viggo Ree, Trude Starholm og Øivind Syvertsen. Audun Brekke Skrindo har også bistått komiteen. Komiteen har jobbet jevnt gjennom året og også hatt et fysisk møte på høsten.

Eierskap og engasjement i andre virksomheter

BirdLife Norge eier selskapet Natur og Fritid AS. Dette er en butikk som hovedsakelig selger biologisk litteratur og utstyr til naturinteresserte. Selskapet hadde en omsetning i 2022 på ca. 17,5 millioner kroner. BirdLife Norge er representert i styret i Lista Fyr AS som driver Besøksenter Våtmark Lista. BirdLife Norge eier 51 % av aksjene i Trondheimsfjorden Våtmarkssenter AS, og er også en av stifterne av Norsk Sjøfuglsenter på Værlandet i Askvoll.

**Partnership for
nature and people**